

Jerzy Trzebiński

Joanna Smolińska

Szkoła Wyższa Psychologii Społecznej, Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego
Warszawa - PZH

WPŁYW DYNAMIKI EPIZODÓW HISTORII NA ZAANGAŻOWANIE W JEJ TREŚĆ

W czterech eksperymentach proszono uczestników badania o przeczytanie opisu historii. Historie składały się z tych samych epizodów, ale były one różnie aranżowane linearnie. Uczestnik badania otrzymywał losowo historię uporządkowaną w sposób dynamiczny, to znaczy epizody kończące się pozytywnie dla bohatera poprzedzały epizody kończące się negatywnie, lub historię mało dynamiczną, w której epizody pozytywne i negatywne były zblokowane. W eksperymencie 1 okazało się, że historie z dużą dynamiką czytane są z większą niepewnością co do dalszego toku historii, oraz jej zakończenia. W eksperymencie 2 i 3 okazało się, że historie z większą dynamiką wydają się ciekawsze i są bardziej angażujące uwagę, uczucia i zasoby poznawcze odbiorcy. Wyniki potwierdzają koncepcję, że większa nieprzewidywalność przebiegu historii, powoduje silniejsze zaangażowanie w przetwarzanie jej treści a dynamika epizodów historii jest ważnym czynnikiem tej niepewności.

Słowa kluczowe: narracja, dynamika historii, rozumienie tekstu, pamięć tekstu

Człowiek interesuje się historiami, dążąc do ich odkrycia, zrozumienia, dokończenia lub stworzenia. Reaguje także emocjami na przeszkody lub ułatwienia w ich zrozumieniu. Historie fascynują nas w różnym stopniu, zależnie nie tylko od ich treści ale i od ich narracyjnych właściwości. Emocje i motywy pojawiające się w trakcie poznawania historii, a związane z narracyjnymi właściwościami tej historii, są naszym zdaniem szczególnym przypadkiem tendencji do tworzenia i wypełnienia „dobrej figury” (gestalt) z danych niespójnych i niedokończonych (Trzebiński, 2002a). Motywacja ta była opisywana i badana przez psychologię postaci, zwłaszcza teorię pola (Lewin, 1936) i późniejszych kontynuatorów (Van Bergen, 1968). Współczesną wersją tej konceptualizacji jest teoria domykania poznawczego (Kruglanski, 1989; Kruglanski,

Webster, 1996). Gdy tocząca się historia ma charakter osobisty i jej ważnymi składnikami są decyzje i czyny jednostki, ta poznawcza tendencja stanowić może autonomiczny motyw jej zachowań (Trzebiński, 2002b).

Przypuszczamy, że ważną motywacyjną podstawą rozumienia historii jest chęć odgadnięcia oraz dokończenia początkowo niejasnego i nieprzewidywalnego ciągu zdarzeń poprzez ujęcie go w formę skończonej historii przekazywanej przez innych lub bezpośrednio przeżywanej. Bezpośrednią konsekwencją siły tej motywacji jest ukierunkowanie na zrozumienie historii poznawcze zaangażowanie w toczące się zdarzenia i napływające o nich informacje. Zaangażowanie to powinno być tym silniejsze, im większa jest nieprzewidywalność rozwijającej się historii, a zwłaszcza jej zakończenia. Historia, która

w trakcie swego rozwoju zawiera więcej nieprzewidywalności powoduje, że jesteśmy bardziej zaniepokojeni napływającymi faktami, bardziej skoncentrowani na przekazywanych treściach, wkładamy większy wysiłek w poszukiwania wyjaśnień tego, co się zdarzyło, w prognozowanie możliwej przyszłości i w zdobywanie nowych danych. W konsekwencji, otrzymywane dane są przetwarzane głębiej poznawczo i lepiej pamiętane, a tym samym silniejsze powinno być oddziaływanie przekazywanych w przekazie treści na nasze postawy.

Stan zaangażowania w treść narracji, mający swój emocjonalny, motywacyjny i poznawczy aspekt, opisany został w teorii narrative mental transportation autorstwa Green i Brock (2002); Green, Kass, Carrey, Feeney, Herzig, Sabin, (2008). W ostatnich latach wykonano szereg badań nad czynnikami zwiększającymi zaangażowanie w treść historii, a zwłaszcza nad konsekwencjami tego zaangażowania. Wyniki pierwszego typu badań wskazują, że czynnikami zwiększającymi zaangażowanie w historię jest podobieństwo między odbiorcą narracyjnego przekazu a postacią z tej historii, zachęta lub warunki sprzyjające do umysłowego wcielenia się w postać, wartości estetyczne i literackie tekstu oraz odczuwany realizm zdarzeń (Busselle, Bilandzic, 2008; Green, 2004). Analizowano też czynniki osobowościowe, np. poziom inteligencji werbalnej, sprzyjające lub blokujące zaangażowanie w treść narracyjnego przekazu, np. w treść bardziej ambitnej beletrystyki (Carpenter, Green, LaFlam, 2011). Wykazywany był pozytywny wpływ zbieżności między nastrojem czytelnika a tonem emocjonalnym czytanej historii (regulatory fit) na stopień zaangażowania w jej treść i jej siłę oddziaływania na postawy (Vaughn, Hesse, Petkova, Trudeau, 2009). Jednak, pomijając inspirujące analizy teoretyków literatury i psycholingwistów (np. Richardson, 2002), nieliczne tylko badania dotyczą wpływu czysto narracyjnych cech historii na zaangażowanie w jej treść i na siłę jej oddziaływania. Badanie te wykazują

przede wszystkim pozytywną zależność między pełnością i stopniem uporządkowania epizodów wokół centralnego wątku przekazywanej historii a poziomem rozumienia jej treści, jej atrakcyjnością oraz odczuciem jej prawdziwości lub realizmu (Goldman, Graesser, van den Broek, 1999; Trabasso, Secco, van der Broek, 1984), również w przypadku bajek opowiadanych paroletnim dzieciom, pozbawionym doświadczeń z przekazami tekstowymi (Peterson, McCabbe, 1983; Shapiro, Hudson, 1991).

Zagadnienie efektów czysto narracyjnych cech historii jest jednak intrygujące, choćby dlatego, że wyniki wielu badań wskazują na specyfikę narracyjnej formy, zarówno przekazów doświadczenia i intencji, np. w postaci utworów literackich czy tekstów perswazyjnych, jak i bezpośredniego doświadczania rzeczywistości przez człowieka. Jeśli więc struktura narracyjna jest szczególnie i ważnym dla człowieka sposobem reprezentowania świata, to warto jest zapytać, od jakich formalnych cech tej struktury zależą siła i charakter oddziaływania historii. Podstawą naszych badań było oczekiwanie, że nieprzewidywalność przebiegu historii, zarówno przekazywanej jak i przeżywanej, wpływa na siłę zaangażowania w jej przebieg i w jej finał. Przypuszczamy dalej, że czynników nieprzewidywalności /niepewności/ przebiegu historii można szukać szczególnie w wielkości dynamiki zmian epizodów historii, pozytywnych na negatywne i odwrotnie. Przez epizod historii rozumiemy jej składnik, w postaci określonych zdarzeń i działań, wyodrębniony poprzez szczególny cel działania bohatera lub przez pojawienie się szczególnej przeszkody w drodze do już istniejącego jego celu. Taką koncepcję epizodu historii znaleźć można w teoriach rozumienia tekstu narracyjnego (Graesser, Olde, Klettke, 2002;) oraz poznawczych procesów prowadzących do zrozumienia ciągu zdarzeń jako historii (Schank, Abelson, 1995; Schank, Berman, 2002). Dobrym przykładem tych ostatnich jest koncepcja rozumienia historii jako procedury rozwiązywania

problemu, w którym podstawowymi jednostkami są ukierunkowane na cel akcje, tworzące hierarchie celów i ich podcelów (Black, Bower, 2002; Lynch, Van den Broek, 2007). W historii, każdy jej epizod jest odniesiony do głównego wątku narracyjnego, rozumianego jako współlistnienie intencji oraz komplikacji w jej realizacji (Bruner, 1986; Mancuso, 1986; Sarbin, 1986; Rumelhart 1975). Każdy epizod zbliża bądź oddala bohatera od pozytywnego rozwiązania wątku narracyjnego, czyli rozwiązania komplikacji i realizacji głównej intencji. Epizody historii można więc charakteryzować ze względu na ich pozytywność lub negatywność ze względu na wątek tej historii. Zawarta w każdej narracji zmienność pozytywności — negatywności epizodów charakteryzuje się zwykle pewną dynamiką, mogącą tworzyć różne, uniwersalne wzory (Frye 1963, Gergen, Gergen 1986) i jest charakterystyczną, kluczową cechą narracji, zarówno w wytworach ludzkich kultur jak i narracji, w ramach których jednostka strukturalizuje doświadczane zdarzenia (Bruner 1986; Gergen, Gergen, 1985; dla Gergena chroniczny brak dynamiki w narracjach, w jakich jednostka doświadcza świat jest oznaką pewnych form patologii). Im większa jest zmienność pozytywności - negatywności epizodów w toku rozwoju historii, tym większa niepewność co do zakończenia historii (a więc charakteru rozwiązania wątku narracyjnego), a także – w momentach przełomowych - niepewność co do dalszego rozwoju historii. W ten sposób doświadczaniu historii lub przekazowi historii towarzyszy silniejsza motywacja narracyjna wraz z jej konsekwencjami.

Podsumowując, oczekujemy, że większa dynamika epizodów w trakcie przekazywanej lub przeżywanej historii powoduje:

1. Większą subiektywną niepewność co do dalszego przebiegu tej historii i jej zakończenia.
2. Większe motywacyjne zaangażowanie w historię. Odczuwamy większe zaciekanie historią, dalszymi losami bohaterów, a historię odczuwamy jako ciekawszą.

3. Większe poznawcze zaangażowanie w historię. Wkładamy większy wysiłek poznawczy w zrozumienie treści historii i odkrycie lub nadanie jej znaczenia. Na wagę tego czynnika w procesie oddziaływania przekazów społecznych zwracają uwagę współczesne teorie (Chen, Chaiken 1999; Kruglanski, Thompson 1999; Petty, Cacioppo 1986). Przejawami tego wysiłku jest: (a) głębokość przetwarzania (processing level) narracyjnych przekazów; większy wysiłek oznacza większą złożoność procesów interpretacyjnych, a także większą rozległość wiedzy, która jest wykorzystana w procesie rozumienia przekazu, (b) bardziej intensywne poszukiwania i generowania informacji uzupełniających i rozwijających treść przekazu. W konsekwencji lepsze są poziom i selektywność (ukierunkowanie na treści wiążące się z wątkiem narracyjnym historii) pamięci przekazu.
4. W konsekwencji, silniejsze jest oddziaływanie treści przekazu na postawy odbiorcy. Zarówno siła koncentracji uwagi i myślenia na treści przekazu, jak i poziom zaangażowania własnej wiedzy i doświadczenia w rozumienie przekazu zwiększają złożoność reprezentacji treści przekazu, a czynniki te sprzyjają procesom zmiany postaw i zachowań w kierunku implikowanym treścią przekazu (Mazzocco, Green, Sasota, Jones, 2010; Petty, Krosnick, 1995).

Przedstawimy serię eksperymentów, w których staraliśmy się zweryfikować konkretne oczekiwania płynące z pierwszych trzech hipotez. W kolejnych badaniach obserwowaliśmy więc wpływ dynamiki epizodów na siłę poczucia niepewności przebiegu historii i zaciekania tą historią oraz na poziom zapamiętania jej treści.

SCHEMAT EKSPERYMENTÓW

Schemat wszystkich eksperymentów był podobny. Uczestnik badania dostawał do preczy-

tania tekst historii. Dbano o to, by historie te były interesujące i zbliżone do obszaru zainteresowań naszych badanych. Każda z prezentowanych historii składała się z kilkunastu epizodów. Podziału na epizody dokonywało dwóch niezależnych sędziów posługując się przytoczonym wyżej rozumieniem epizodu jako wyodrębnionego w historii ciągu zdarzeń i działań, powiązanego zaistniałym problemem lub celem z głównym wątkiem tej historii. Tworzyliśmy lub znajdowaliśmy takie historie, które dopuszczały pewną dowolność w kolejności przekazywania jej epizodów przy zachowaniu tego samego sensu. Dzięki temu możliwe były takie aranżacje tego samego zestawu epizodów, które nie powodowały różnic w treści wątku narracyjnego ani w trudności rozumienia tego wątku /obie te rzeczy były sprawdzone w przypadku każdej historii w pilotażach/, ale umieszczały epizody pozytywne i negatywne naprzemiennie lub zblokowane. Jeśli epizody pozytywne oznaczymy „P”, a negatywne „N” to dynamiczna wersja danej historii miała wzór epizodów PNPNP, a mało dynamiczna PPPNNN. W większości badań wprowadzono jeszcze wymiar „tragiczności” historii, operacjonalizowany jako dobre /ze złym początkiem/, lub złe /z dobrym początkiem/ zakończenie historii. Zgodnie z poglądem antropologów kultury, teoretyków form literackich i psychologów narracji, odpowiada to dwóm uniwersalnym w kulturach wzorom narracyjnym: tragedii i komedii, /zob. np. Frye 1963/. Oczekiwaliśmy, że czynnik „tragiczność” może wchodzić w interesujące interakcje z dynamicznością epizodów w przypadku badanych konsekwencji, a pozytywna weryfikacja tego oczekiwania może być punktem wyjścia dla kolejnego cyklu analiz. W konsekwencji w eksperymentach najczęściej stosowany był następująca cztery zastawy epizodów historii:

	<i>Dynamika</i>	
	Mała	Duża
Mała	NNNPPP	NPNPNP
Duża	PPPNNN	PNPNPN

Po zaznajomieniu się z tekstem uczestnik badania proszony był o wykonanie zadań, jednorodnych tematycznie, związanych albo z emocjami odczuwanymi w trakcie czytania lub zaciekawieniem historią i odczuwanym zaangażowaniem w jej treść, bądź też zadanie było testem pamiętania treści historii. Każde badanie trwało około 15 minut. We wszystkich przypadkach badanie poprzedzone było instrukcją, w której wyjaśnialiśmy, że jego celem jest „zobaczenie, od czego zależy to, która historia bardziej nam się podoba”.

EKSPERYMENT 1

METODA

Osoby badane: N=80, uczniowie przedostatniej klasy liceum, 17-18 lat, po 20 osób w każdym wariacie.

MATERIAŁ I PROCEDURA

W celu sprawdzenia, czy dynamika epizodów prowadzi do wzrostu niepewności co do dalszego przebiegu historii wykonano eksperyment, w którym uczestnikowi badania prezentowano opis historii o młodości znanej pisarki, której literacka pasja i talent towarzyszyły zmaganiom z chorobą psychiczną. Treść historii była naszą swobodną transkrypcją głównego wątku powieści i scenariusza filmu „Anioł przy moim stole”. Epizody historii aranżowano tworząc cztery opisane wyżej warianty. W ten sposób manipulowano dynamiką oraz tragicznością. Każdemu uczestnikowi badania prezentowano losowo dobrany wariant tekstu. W trakcie opisu zrobiono trzy przerwy następujące po kolejnych epizodach, informując, że celem badania jest zobaczenie, jak przerwy na reklamy w środkach masowego przekazu wpływają na odbiorcę. W rzeczywistości, w czasie przerw badano przewidywania dalszego ciągu zdarzeń oraz poczucie ich pewności. Za każdym razem uczestnik badania proszony był o odpowiedź na cztery pytania: jak skończy się dla bohaterki kolejne wydarzenie w tej historii, czy cała

historia skończy się dobrze dla bohaterki, a także na ile pewien jest swojego pierwszego i drugiego przewidywania. Pytania z możliwymi odpowiedziami tworzącymi skalę pięciostopniową były następujące:

1. *Jak myślisz, czy następne zdarzenie raczej zbliży, czy też oddali bohaterkę*

od realizacji jej marzeń?

przybliży - raczej przybliży - bez zmian - raczej oddali - oddali

2. *Jak bardzo jesteś pewna, że tak właśnie się stanie?*

bardzo - dość - raczej słabo - słabo - nie jestem pewna

3. *Jak myślisz, czy na końcu bohaterka osiągnie to, co chciała?*

na pewno osiągnie - raczej osiągnie - częściowo osiągnie - nie osiągnie

- na pewno nie osiągnie

4. *Jak bardzo jesteś pewna, że tak właśnie się stanie?*

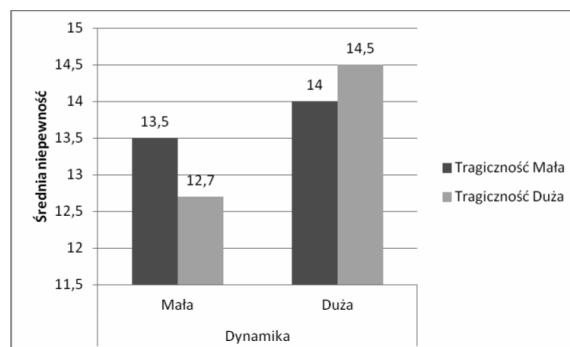
bardzo - dość - raczej słabo - słabo - nie jestem pewna

Krytyczne dla weryfikacji hipotezy były pytania 2 i 4, czyli pytania o niepewność przewidywań na temat dalszego przebiegu, oraz zakończenia historii. Podane odpowiedzi tworzyły pięciostopniową skalę niepewności: 1 - jestem bardzo pewna; 5 - nie jestem pewna. W celach kontrolnych wykonano analizę treści odpowiedzi na pytanie pierwsze, a także trzecie, o to jak skończy się kolejny epizod i cała historia. Nie stwierdzono istotnych statystycznie różnic pod względem rozkładu przewidywań między grupami eksperymentalnymi dla wszystkich pomiarów. Rzetelność wewnętrzną wyników na skali niepewności, z uwzględnieniem każdego z pomiarów osiągnęła wysoki poziom. Alfa Cronbacha dla ocen niepewności co do następnego epizodu wyniosła 0,95 a dla ocen niepewności co do zakończenia całej historii - 0,95. Pozwoliło to na utworzenie dwóch zbiorczych wskaźników:

(1) niepewności przebiegu oraz (2) niepewności zakończenia historii. Powstały one przez zsumowanie trzech wskaźników cząstkowych. W obu przypadkach możliwe wyniki wahały się między 3 a 30 (30 – maksymalna niepewność).

WYNIKI

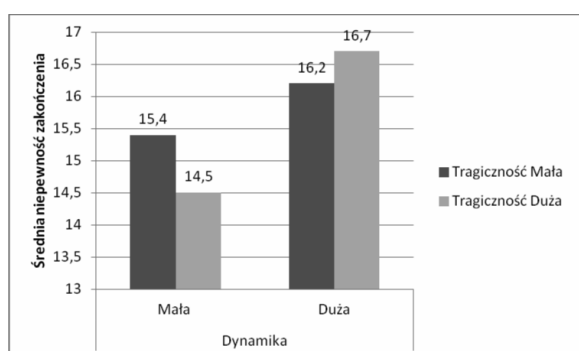
W celu weryfikacji hipotezy, że wielkość dynamiki epizodów historii sprzyja niepewności co do jej przebiegu i zakończenia wykonano analizę wariancji z dwiema zmiennymi niezależnymi: dynamika epizodów i poziom tragiczności historii. Stwierdzono związek dynamiki epizodów z poczuciem niepewności przebiegu historii / zbiorczy wskaźnik/ - $F = 8,658$; $p < 0,001$. Wykres 1 ze średnimi pokazuje omawianą zależność. Zgodnie z oczekiwaniem, większa dynamika dotychczasowych epizodów historii powodowała zwiększenie niepewności co do dalszego przebiegu tej historii. Nie stwierdzono efektu tragiczności historii $F = 0,064$; $p = 0,801$, ani interakcji dwóch czynników: $F = 1,902$; $p = 0,171$.

Wykres 1. Poczucie niepewności dalszego przebiegu historii w zależności od dynamiki dotychczasowych epizodów i od tragiczności historii

Podobną zależność stwierdzono dla pewności zakończenia historii, tzn. czy historia zakończy się dla bohaterki pozytywnie czy negatywnie. Związek dynamiki epizodów z poczuciem niepewności co do pozytywności – negatywności zakończenia przebiegu historii okazał się istotny: $F = 8,669$; $p < 0,004$. Nieistotny okazał się związek

zek rzeczywistego zakończenia z niepewnością co do zakończenia $F = 0,112$; $p = 0,738$, oraz interakcji zakończenia z dynamiką: $F = 1,217$; $p = 0,272$. Wykres 2 pokazuje układ średnich. Zgodnie z hipotezą, większa dynamika epizodów historii prowadzi do zwiększonej niepewności, co do jej zakończenia, niezależnie od rzeczywistego zakończenia.

Wykres 2. Poczucie niepewności zakończenia historii, w zależności od dynamiki epizodów i od tragiczności historii

PODSUMOWANIE

Powyższe wyniki klarownie pokazują, że większa dynamika epizodów powoduje większą odczuwaną niepewność co do przebiegu toczącej się historii i efekt ten występuje niezależnie od pozytywnego vs. negatywnego zakończenia historii. Wynik ten miał też dla nas znaczenie operacyjne, można go bowiem uznać za pozytywną weryfikację trafności zastosowanej procedury eksperymentalnej, w której manipuluje się wielkością dynamiki epizodów tej samej historii i oczekuje, że zmienna ta wpływa pozytywnie na odczuwaną niepewność przebiegu historii. Celem dalszych badań było wykazanie, że w ten właśnie sposób aranżowana dynamika epizodów wpływa na stopień zaangażowania w przebieg tej historii, zarówno emocjonalno - motywacyjny jak i poznawczy.

Badanymi w kolejnych eksperymentach przejawami zaangażowania były więc:

- odczuwane zainteresowanie historią, w tym dalszym jej przebiegiem, a także uświadamiania sobie jej wpływu na siebie
- większa efektywność tych procesów, np. lepsza i bardziej selektywna pamięć tej historii i faktów jej dotyczących

EKSPERYMENT 2

W kolejnym eksperymencie staraliśmy się zweryfikować hipotezę, że dynamika epizodów historii zwiększa odczuwane zaangażowanie w przebieg historii.

METODA

Uczestnicy badania $N=66$ uczniów liceum (17 – 18 lat) badano w małych, kilkunastoosobowych grupach na terenie szkoły w wydzielonej sali.

MATERIAŁ I PROCEDURA

Uczestnikom badania losowo dawano do przeczytania jeden z dwóch wersji opisu tej samej historii. Wersje te składały się z identycznych epizodów, ale epizody te były ułożone linearnie albo dynamicznie albo mało dynamicznie /wersja PNPNN i PPPNNN/. Historia dotyczyła życia towarzyskiego młodzieży, wątek toczy się wokół przygotowywania i przebiegu spotkania towarzyskiego, na którym dochodzi do przypadkowego kontaktu między „dziećmi z dobrych domów” i „dziećmi z marginesu społecznego”, co prowadzi do konfliktu, ale i nowych doświadczeń dla bohaterki. Bohaterka poznaje chłopaka z innego, obcego dla niej środowiska. Chłopak jest dla niej atrakcyjny, zauważa też, że podoba mu się. Początkowo próbuje nawiązać z nim intymne relacje. Po pewnym czasie dochodzi do wniosku, że jej wyobrażenia i nadzieje na bliską relację są nie-realne. Bohaterka przeżywa rozczarowanie, wpada w złość, którą rozładowuje na chłopaku i gościach imprezy. Opis historii liczy 2 i ½ strony.

POMIAR ZMIENNEJ ZALEŻNEJ

Po skończeniu czytania uczestnicy badania odpowiadali na pytania kwestionariusza mie-

rzącego poziom odczuwanego zaangażowania w treść historii. Składał się on z szeregu pytań, na które badany odpowiadał przy pomocy 6-stopniowej skali, gdzie 1 oznaczało „zdecydowanie nie” a 6 „zdecydowanie tak” na pytanie, czy odczuwa opisany stan, przy czym „6” oznaczało maksymalne zainteresowanie. Zbudowano trzy skale sześciostopniowe będące średnimi ocen do trzech zastawów pytań :

(1) Zainteresowania historią i jej bohaterami (wskaźnik trafności wewnętrznej: $\alpha=0.86$). Pozycje skali: Czy chciałbyś / chciałybyś poznać dalsze losy bohaterów? Czy zaciekała Cię przeczytana historia? Czy zachęcałbyś / zachęcałybyś do przeczytania tekstu kogoś ze swoich znajomych? Gdyby była taka możliwość, czy chciałbyś poznać któregoś z bohaterów w rzeczywistości? Czy historia „wciągnęła” Cię? Czy tekst wywołał u Ciebie jakieś emocje? Czy chciałbyś / chciałybyś obejrzeć film oparty o tę historię?

(2) Skoncentrowanie na treści historii ($\alpha=0.72$). Pozycje skali: Czy podczas czytania historii łatwo wyobrażałeś sobie to, co się w niej działo?; odwrotnie zakodowane pytania: Czy czytając historię zwracałeś uwagę na to, co się działo w klasie? Czy w trakcie czytania tej historii myślałaś o innych, niezwiązanych z nią sprawach?

(3) Oceny jakości tekstu ($\alpha=0.78$). Pozycje skali: Czy przeczytane opowiadanie jest dobrym tekstem literackim? Czy autorem opowiadania jest uznany pisarz? Czy opowiadanie było jasne i łatwo się je czytało? Czy podobało Ci się opowiadanie?

WYNIKI

Wyniki wskazują, że osoby otrzymujące tekst tej samej historii, ale z dynamiczną aranżacją epizodów, w przeciwieństwie do osób otrzymujących teksty z mało dynamiczną aranżacją epizodów:

A. Są bardziej zaciekawione treścią opowiadania ($M=4,26$; $SD=1,8$), niż osoby z tekstem

o małej dynamice ($M=3,52$; $SD=1,5$); $F=2,82$; $p < 0,05$.

B. Silniej odczuwały koncentracje na treści opowiadania ($M=3.11$; $SD=0.55$), gdy czytają opis historii niż osoby z tekstem o małej dynamice epizodów ($M= 2.74$; $SD=0.70$), $F=2.45$, $p < 0,05$. (skala 2: trzy pytania -

C. Lepiej oceniają opowiadanie pod względem literackim ($M=3,7$; $SD=0,92$), niż osoby z tekstem o małej dynamice ($M=2,8$; $SD=1,2$) – $F=2,66$; $p < 0,05$.

Zbudowano też zbiorczy wskaźnik zainteresowania historią przez uśrednienie pozycji ze wszystkich trzech skal ($\alpha=0.64$). Jego analiza wykazała, że osoby czytające tekst z dużą dynamiką są bardziej zainteresowane historią, niż czytający tekst mniej dynamiczny ($M=3,9$ vs. $M=3.1$, $F=3,81$, $p < 0,05$).

Wyniki tego eksperymentu zostały potwierdzone w dwóch innych badaniach, w których wykorzystano inne historie. W pierwszym badaniu była to historia młodego małżeństwa, któremu nagle zachorowało dziecko. Mają oni trudności z dostaniem się do lekarza, wtedy pomoc oferuje młody czarnoskóry lekarz, mający polskie obywatelstwo. Wykonuje on badania diagnostyczne, a zdrowy synek po paru dniach opuszcza lecznicę. Badanym licealistom ($N = 44$, badanie w grupach kilkuosobowych) prezentowano losowo jedną z dwóch wersji tej historii, różniące się dynamiką pozytywnych i negatywnych epizodów: NPNPNP i NNNPPP. Zróżnicowanie zaciekawienia historią mierzono tym samym zestawem pytań, co w poprzednim badaniu. Uzyskano wyniki zbieżne z poprzednimi: większa dynamika epizodów powodowała większe zaciekawienie historią niż mniejsza dynamika (dla wskaźnika zbiorczego: $M = 3.8$ vs. 3.2 , $F = 4.42$; $p = 0,04$).

EKSPERYMENT 3

Potwierdzenie powyższej zależności uzyskano też w eksperymencie, w którym wykorzystano tę samą historię co w badaniu weryfikującym

trafność manipulacji tekstem, czyli opowiadanie o młodej, utalentowanej kobiecie chcącej zostać pisarką, mającej objawy schizofrenii, leczonej w ośrodku terapeutycznym, ale starającej się przezwyciężyć chorobę i zrealizować marzenia. W badaniu tym sprawdzono dodatkowo, jaką rolę w zaangażowaniu w historię odgrywa jej tragiczność czyli fakt, czy kończy się ona pozytywnie czy negatywnie dla bohaterki oraz czy ten czynnik wchodzi w interakcje z dynamiką epizodów.

METODA

Badanym licealistom ($N = 88$; wiek 17 - 18) przydzielono losowo jedną z czterech wersji tekstu opowiadania: PNPNP, NPNPNP, NNNPPP, PPPNNN. Zaangażowanie w czytaną historię badano skalą będącą adaptacją „mental transportation scale” skonstruowaną przez Greena i Brock’a i używaną w wielu badaniach nad charakterem związku między treścią opowiadania a stopniem zainteresowania, które ono wzbudza. Na podstawie opisanych w monografii „Narrative impact” (Green, Strange, Brock, 2002) badań można uznać, że skala ta jest trafnym narzędziem mierzącym siłę oddziaływania historii na poziomie motywacyjnym, który najlepiej oddaje termin „odczuwane zaangażowanie” w historię.

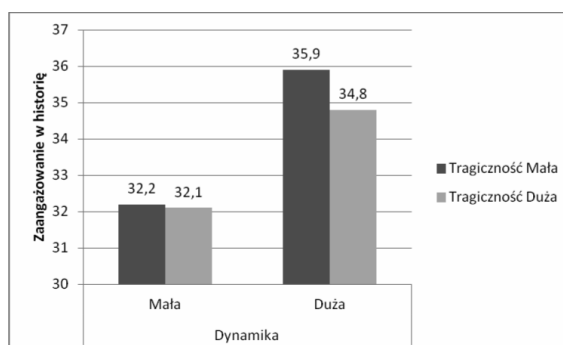
Uczestnik badania oceniał na 7 stopniowej skali (zdecydowanie tak – zdecydowanie nie) na ile przeżywał wymienione poniżej siedem odczuć, gdy czytał historię:

Potrafiłem łatwo wyobrazić sobie miejsca opisywanych zdarzeń; Potrafiłem wyobrazić sobie samego siebie w opisywanych zdarzeniach; Byłem pochłonięty przebiegiem tych zdarzeń; Chciałem dowiedzieć się jaki będzie jej koniec; Poruszyła mnie ta historia emocjonalnie; Myślałem trochę o tym, jak ta historia mogłaby potoczyć się inaczej; Miałem wyraźne wyobrażenie bohaterki tej historii.

Zbiórny wskaźnik zaangażowania w historię był sumą wartości na siedmiu podskalach i przybierał wartości 0 do 49, gdzie 49 oznaczało maksymalne zaangażowanie.

WYNIKI

Analiza wariancji dla zbiorczego wskaźnika wykazała istotny efekt dynamiki $F = 6,929$; $p = 0,01$), przy braku efektu tragiczności $F = 0,138$ oraz interakcji $F = 0,271$. Układ średnich prezentuje wykres 3.

Wykres 3. Zaangażowanie w czytaną historię (skala 3 - 49) w zależności od dynamiki jej epizodów i od tragiczności historii

Wyniki wskazują, że niezależnie od tego, czy historia kończy się dobrze czy źle dla bohatera, większa dynamika epizodów tej historii prowadzi do większego zaangażowania w historię w miarę napływania nowych informacji.

PODSUMOWANIE

Wyniki wskazują, że większa dynamika epizodów składających się na historię powoduje większe zaangażowanie motywacyjne w treść historii przejawiające się w większym zainteresowaniu losom bohaterów, chęcią poznania dalszego ciągu historii, większą spostrzeganą u siebie koncentracją na treści historii kosztem innych bodźców oraz większą odczuwaną atrakcyjnością tekstu opisującego historię. Ponieważ zachowano zasadę „jedynej różnicy” w manipulacji układem epizodów, można stwierdzić że sama manipulacja narracyjnym czynnikiem, jakim jest dynamika epizodów, spowodowała wzrost motywacji. Efekt ten wystąpił niezależnie od tragiczności treści historii i stwierdzony został przy wy-

korzystaniu trzech różnych historii. Potwierdza on ogólną hipotezę, że spowodowany dynamiką epizodów wzrost niepewności /nieprzewidywalności/ biegu historii, zwiększa motywację do zrozumienia i nadania formy zamkniętej historii przedstawianym lub obserwowanym i przeżywanym zdarzeniom. Jakie poznawcze konsekwencje ma to motywacyjne zaangażowanie? Na to pytanie odpowiedzieć miały wyniki kolejnego eksperymentu.

EKSPERYMENT 4

Celem eksperymentu było sprawdzenie hipotezy, że większa dynamika epizodów historii wywołuje lepsze zapamiętywanie treści tej historii.

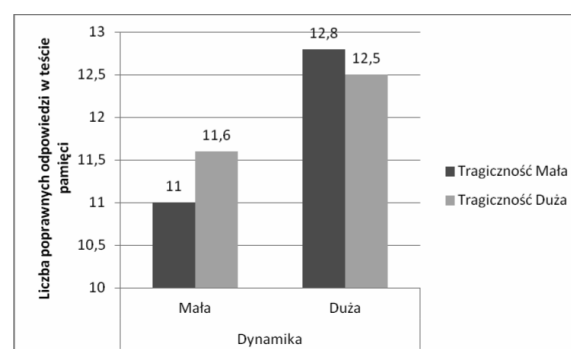
METODA

86 licealistów w wieku 17 – 18 lat, zebranych w kilkusobowych grupach w sali poproszono o przeczytanie historii. Była to historia wykorzystana w eksperymencie pierwszym, opowiadająca o losach młodej kobiety, studentki, zmagającej się z chorobą psychiczną i posiadającą talent i pasję pisarki. Treść historii została uzupełniona konkretnymi faktami związanymi z tokiem zdarzeń tworzących główny wątek historii, np. psychiatryczną nazwą zaburzenia, które zdiagnozowano u bohaterki. Każdy z uczestników otrzymywał losowo jedną z czterech wersji historii różniących się dynamiką i tragicznością zakończenia. Po zakończeniu czytania i wypełnieniu krótkiego testu buforowego, proszono uczestników o wypełnieniu testu sprawdzającego pamięć. Test zawierał 16 pytań o szczegóły prezentowanej treści (np. szczegół treści rozmowy z profesorem, dokładna treść diagnozy zaburzenia psychiatrycznego, nazwa miejscowości, w której znajdował się szpital). Liczba poprawnych odpowiedzi była wskaźnikiem zapamiętania treści historii.

WYNIKI

Różnica pomiędzy poprawnymi i błędnymi odpowiedziami na pytania sprawdzające zapa-

mnięcie treści historii zbadana została testem ANOVA 2x2 (dynamika; tragiczność), który wykazał istotność efektu dynamiki ($F = 8,213$; $p = 0,006$) oraz brak istotności efektu tragiczności i interakcji ($F = 0,178$ i $F = 0,299$). Układ średnich liczby poprawnych odpowiedzi pokazuje wykres 4.

Wykres 4. Liczba poprawnych odpowiedzi w teście pamięci historii w zależności od dynamiki jej epizodów i od jej tragiczności.

Wyniki wskazują, że tekst opisujący historię z epizodami o większej dynamice jest lepiej zapamiętywany niż tekst zawierający te same epizody, ale uporządkowane mniej dynamicznie. Jest to wynik zgodny z hipotezą, oczekiwaliśmy bowiem, że jeśli dynamika epizodów historii pozytywnie wpływa na zaangażowanie umysłowe w przebieg historii, w tym przypadku historii przekazywanej, to w konsekwencji pozytywnie wpływać powinna na zapamiętywanie napływających informacji.

OGÓLNA DYSKUSJA

Wyniki czterech eksperymentów wskazują, że dynamika epizodów historii przekazywanej w postaci tekstu wpływa na zaangażowanie motywacyjne i poznawcze w treść historii, co znajduje wyraz w jakości przetwarzania napływających informacji. We wszystkich eksperymentach treść przekazywanych badanym historii była taka sama, to znaczy składała się z tych samych

epizodów. Różnice dotyczyły ich aranżacji linearniej. W wersji dynamicznej epizody kończące się pozytywnie dla bohatera poprzedzały epizody kończące się negatywnie. W wersji mało dynamicznej epizody pozytywne i negatywne były zablokowane. Kontrolowano – jako zmienna niezależna – charakter zakończenia historii: kończył ją epizod negatywny lub pozytywny. Okazało się, że historie z dużą dynamiką czytane są z większą odczuwaną niepewnością co do zakończenia dalszego toku historii, oraz jej zakończenia. W kolejnych badaniach okazało się, że ta sama historia odczuwana jest jako mniej lub bardziej interesująca i angażująca, zależnie od dynamiki epizodów, bez względu na to, jaki epizod – pozytywny czy negatywny ją kończy. Mianowicie, historie z większą dynamiką wydają się ciekawsze i są bardziej angażujące uwagę, uczucia i zasoby poznawcze odbiorcy. Ten efekt dynamiki epizodów ukazany został w przypadku trzech różnych historii. Okazało się wreszcie, że większe zaangażowanie w przebieg historii o większej dynamice epizodów, nie jest jedynie sprawą odczuwania ani nie ogranicza się do sfery emocji i motywacji. Rezultaty eksperymentu 4 pokazują, że większe zaangażowanie w przebieg historii z większą dynamiką objawia się w jakości przetwarzania informacji na jej temat. Mogą one świadczyć, że większa dynamika epizodów historii powoduje większe zaangażowanie poznawcze w treść tej historii, co znajduje wyraz w lepszym jej zrozumieniu a w konsekwencji lepszym zapamiętaniu treści historii. Napływające informacje są śledzone z większą uwagą i większym zrozumieniem. Zaangażowanie motywacyjno emocjonalne oraz poznawcze zwiększa głębokość przetwarzania przekazu oraz sprzyja strukturalizowaniu do wpływających informacji i przez to polepsza ich pamięć. Kolejnym krokiem w weryfikacji przedstawionych zależności, byłoby skonstruowanie eksperymentów, w których śledzono by przebieg powiązań procesów pośredniczących między dynamiką epizodów historii i oddziaływaniem tej historii na jednostkę.

Czy opisane prawidłowości dotyczą tylko historii przekazywanych symbolicznie, na przykład w formie tekstu lub przekazu werbalnego, czy również historii przeżywanych bezpośrednio, na przykład historii osobistych? Na gruncie koncepcji narracji jako sposobu rozumienia i doświadczania rzeczywistości, istnieją argumenty by oczekiwać tych prawidłowości również w sferze realnych historii otaczających jednostkę. Wielkość ich wewnętrznej dynamiki wpływałaby na zaangażowanie w nie i na ich oddziaływanie na uczestnika lub obserwatora. Gdyby okazało się to prawdziwe w przypadku osobistych historii, to ich dynamika mogłaby być jednym z niespecyficznych czynników kształtujących tożsamość jednostki. Zdolność do dynamicznego narratywania własnych doświadczeń miała by również znaczenie dla efektywności komunikacji z innymi i kształtowania się więzi społecznych, ponieważ dynamiczne osobiste historie bardziej angażowałyby serca i umysły partnerów. Te hipotezy wymagają sprawdzenia. W każdym razie takie uogólnienie uzyskanych wyników na sferę historii osobistych pozwoliłoby powiązać zaprezentowane analizy z ciekawym nurtem badań McAdamsa i jego partnerów nad wpływem narracyjnej struktury odczuwanych historii własnego życia (life stories) na realne życie jednostki (McAdams, 2001).

W badaniach tych okazało się między innymi, że zmiany „tonu” osobistych historii, który może być rozumiany jako emocjonalne znaczenie głównych epizodów, jest względnie trwałą tendencją jednostki, która wpływa na pewne aspekty jakości jej życia, rozwój osobisty i sposoby adaptacji do środowiska społecznego. Na przykład stwierdzono, że tendencja do ujmowania swoich spraw jako historii kończących się przezwyciężeniem lub uwolnieniem (redemptive stories) w przeciwieństwie do zakończeń oznaczających rozpad lub utratę wartości (contamination stories), wiąże się z zadowoleniem z życia i częstszym osiąganiem fazy generatywnej (Erikson, 2002) w dojrzałym wieku (McAdams, 2006;

McAdams, Reynolds, Lewis, Patten, Bowman, 2001; Bauer, McAdams, Pals, 2008).

Wyniki te mogą sugerować, że dynamika epizodów historii wchodzi w interakcje z innymi właściwościami formalnymi narracji, w tym przypadku z finalnym kierunkiem dynamiki: pozytywnym lub negatywnym. W naszych badaniach nie udało się wykazać jednoznacznie tego efektu, być może ze względu na małą złożoność przekazywanych historii i ich stosunkowo niewielką wagę emocjonalną dla odbiorcy przekazu. Warto zwrócić uwagę, że analizy McAdamsa sugerować mogą, iż ujmowanie osobistych spraw w ramy historii wnoszących nową wartość do życia lub odejmujących życiu istniejące już wartości, niezależnie od tego że kończą się pozytywnie i negatywnie, mają dodatkowo specyficzne i ważne, odmienne konsekwencje psychologiczne.

Podobnie można sądzić, że niezależnie od charakteru finału historii, ważna jest struktura jej podstawowego wątku. Różnorodne badania wskazują, że interesujące i odmienne konsekwencje dla jednostki wynikają z tendencji do interpretowania danego ciągu zdarzeń albo w ramach komplikacji, która narusza status quo i wymusza reakcję, albo w ramach intencji, której realizacja powoduje komplikacje dla bohatera historii (Bauer, McAdams, Sakaeda, 2005; Trzebiński, 2002; Trzebiński, Drogosz, 2004). Pierwsze z nich można nazwać narracjami defensywnymi, drugie – proaktywnymi. Można wysunąć hipotezę, że wyodrębnione tendencje narracyjnej interpretacji dotyczą nie tylko zdarzeń osobiście ważnych i bezpośrednio przeżywanych, ale też zdarzeń nieosobistych, przekazywanych symbolicznie. Na podstawie istniejących danych można sądzić, że w obu przypadkach tendencje te współdeterminują sposób przeżywania i rozumienia historii oraz charakter zmian, które one wywołują. Ponadto można oczekiwać, że w tym wpływie tendencje te wchodzi w interakcje z dynamiką epizodów historii.

Ważnym teoretycznie i praktycznie problemem jest wpływ dynamiki historii na siłę jej

oddziaływania. Można oczekiwać, że zmiana postaw w kierunku zgodnym z przesłaniem historii zależy pozytywnie od wielkości dynamiki jej epizodów. Hipoteza ta jest przedmiotem weryfikacji w kolejnym naszym projekcie badawczym. Wydaje się, że twórcy narracyjnych reklam, seriali telewizyjnych, filmów akcji i innych produktów kultury masowej intuicyjnie podzielają to przypuszczenie (Shrum, 2004). W tym kontekście ciekawe jest rozróżnienie na postawy uświadamiane i nieuświadamiane i na odmienne formy formowania się tych postaw (Nosek, 2007). Są dane wskazujące na szczególną rolę przekazów narracyjnych w nieświadomym kształtowaniu się, często też nieuświadamianych, postaw i preferencji (Dal Cin, Gibson, Zana, Schunaberger, Fong, 2007). Jednym z powodów jest to, iż zwykle w przekazach, zwłaszcza literackich, przesłanie perswazyjne jest ukryte, często również dla jego autora. Dynamika epizodów historii mogłaby być szczególnie dobrze ukrytym czynnikiem jej oddziaływania na postawy.

LITERATURA CYTOWANA

- Bauer, J., McAdams, D. P., Pals, J. (2008). Narrative Identity and Eudaimonic Well-Being. *Journal of Happiness Studies*, 9:81--104
- Bauer, J., McAdams, D., Sakaeda, A. (2005). Crystallization of Desire and Crystallization of Discontent in Narratives of Life-Changing Decisions, *Journal of Personality* 73:5, 1181-1214.
- Black, J., Bower, G. (2002). Story understanding as problem-solving. *Poetics*, 9, 1-3, 223-250.
- Bruner, J. (1986). *Actual minds, possible worlds*. Cambridge, Mass.: Harvard University Press.
- Bruner, J. (1991). The narrative construction of reality. *Critical Inquiry*, 18, 1-21.
- Busselle, R. & Bilandzic, H. (2008). Fictionality and Perceived Realism in Experiencing Stories: A Model of Narrative Comprehension and Engagement. *Communication Theory*, 18, 255-280.
- Carpenter, J.M., Green, M.C., & LaFlam, J. (2011). People or profiles: Individual differences in online

- social networking use. *Personality and Individual Differences*, 50, 538-541.
- Chen, S., Chaiken, S. (1999). The heuristic-systematic model in its broader context. [W:] S. Chaiken, Y. Trope (red.), *Dual-process theories in social and cognitive psychology*. New York: Guilford Press, 73-96.
- Dal Cin, S., Gibson, B., Zanna, M.P., Shumate, R., & Fong, G.T. (2007). Smoking in movies, implicit association of smoking with the self, and intentions to smoke. *Psychological Science*, 18, 559-563.
- Erikson, E. (2002). *Dopełniony cykl życia*. Poznań: Rebis
- Frye, N (1963). *Fables of identity*. Studies in poetic mythology. New York: Harcourt Brace.
- Gergen, K. J., Gergen, M. (1985). Narrative and the self as relationship. W: L. Berkowitz (red.) *Advances in Experimental Social Psychology*, t 21, 17-56. New York: Academic Press.
- Gergen, K.J., Gergen, M. (1986). Narrative form and the construction of psychological science, 22-24 [W:] Sarbin, T.R. *Narrative Psychology*. New York: Praeger Press.
- Goldman, S., Graesser, A., van den Broek, P., (1999). `javascript: __doLinkPostBack('', 'ss%7E%7EAR%22van den Broek%2C Paul%22%7C%7Cs%7E%7Er1', '');` Narrative comprehension, causality, and coherence. Mahwah, NJ, US: Lawrence Erlbaum Associates Publishers,.
- Graesser, A. C., Olde, B., & Klettke, B. (2002). How does the mind construct and represent stories? In M. C. Green, J. J. Strange, & T. C. Brock (Eds.), *Narrative impact. Social and cognitive foundations* (pp.229–262). Mahwah, NJ: Erlbaum.
- Green, M.C. (2004). Transportation into narrative worlds: The role of prior knowledge and perceived realism. *Discourse Processes*, 38(2), 247-266.
- Green, M.C., Kass, S., Carrey, J., Feeney, R., Herzig, B., & Sabini, J. (2008). Transportation across media: Print versus film comparisons. *Media Psychology*, 11(4), 512-539.
- Green, M., Strange, J. & Brock, T. (red.), (2002). *Narrative Impact: Social and Cognitive*. Mahwah, NJ: Erlbaum.
- Kruglanski, A. W. (1989). *Lay epistemics and human knowledge: Cognitive and motivational basic*. New York: Plenum.
- Kruglanski, A. W., Webster, D.M. (1996). Motivated closing of the mind: "Seizing" and „freezing”. *Psychological Review*, 103, 263-283.
- Lewin, K. (1936). *Principles of topological psychology*. New York: McGraw-Hill.
- Lynch, L., van den Broek, P., (2007). Understanding the glue of narrative structure: Children’s on- and off-line inferences about characters’ goals. *Developmental Psychology*, 22, 2, 323-340
- Mancuso, J. (1986). The acquisition and use of narrative story grammar. W: Sarbin, T. (Red.). *The storied nature of human conduct*. Westport, CT, Praeger Publishers/Greenwood Publishing Group.
- Mazzocco, P.M., Green, M.C., Sasota, J.A., & Jone, N.W. (2010). This story is not for everyman: Transportability and narrative persuasion. *Social Psychology and Personality Science* 1(4), 361-368.
- McAdams, D. P. (2001). The psychology of life stories. *Review of General Psychology*, 5, 100–122.
- McAdams, D. P. (2006). *The Redemptive Self: Generativity and the Stories Americans Live By*. *Research in Human Development*, 3; (2-3), 81–100
- McAdams, D. P., Reynolds, J., Lewis, M. L., Patten, A., & Bowman, P. T. (2001). When bad things turn good and good things turn bad: Sequences of redemption and contamination in life narrative, and their relation to psychosocial adaptation in midlife adults and in students. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 27, 472–483.
- Nosek, B.A. (2007). Implicit-explicit relations. *Current Directions in Psychological Science* 16(2), 65-69.
- Peterson, J., McCabbe, A. (1983). *Developmental Psycholinguistics*. New York: Plenum Press
- Petty R., Krosnick J. A. (Red.) 1995. *Attitude strength: Antecedents and consequences* Mahwah, NJ: Erlbaum.
- Petty, R.E., Cacioppo, J.T. (1986). The elaboration likelihood model of persuasion. [W:] L. Berkowitz (red.), *Advanced in experimental social psychology*. New York: Academic Press, 19, 123-205.
- Rumelhart D.E. (1975). Notes on a schema for stories. In D.G. Bobrow & A. Collins (Eds.), *Representation and understanding: Studies in cognitive science*. New York: Academic Press, 211-236.
- Richardson, B., *Narrative dynamics: essays on time, plot, closure, and frames*. Ohio State University Press, 2002

- Sarbin, T. (Red.). (1986). *The storied nature of human conduct*. Westport, CT, Praeger Publishers/Greenwood Publishing Group.
- Schank, R.C., & Abelson, R.P. (1995). *Knowledge and memory: The real story*. W: R. Wyer (Red.), *Advances in social cognition* (t. 8, 1-85). Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Schank, R.C., & Berman, T.R. (2002). *The pervasive role of stories in knowledge and action*. W: M.C. Green, J.J. Strange and T.C. Brock (Red.), *Narrative impact: Social and cognitive foundations*. Mahwah, NJ: Erlbaum. 287-313.
- Shapiro, L., Hudson, J., A. (1991). *Tell me a make-believe story: Coherence and cohesion in young children's picture-elicited narratives*. *Developmental Psychology*, 27(6), 960-974.
- Shrum L.J (Ed.). 2004. *Blurring the lines: The psychology of entertainment media*. Mahwah, NJ: Erlbaum.
- Trabasso, T., Secco, T, van der Broek, P. (1984). *Causal cohesion and story coherence*. W: N. Mandell, N. Stein i T. Trabasco (red.), *Learning and comprehension of texts*. Hillsdale, NJ. Erlbaum.
- Trzebiński, J. (2002a). *Narracyjne konstruowanie rzeczywistości*. W: J. Trzebiński (red.) *Narracja jako sposób rozumienia świata*. Gdańsk: GWP.
- Trzebiński, J. (2002b). *Autonarracje nadają kształt życiu człowieka*. W: J. Trzebiński (red.) *Narracja jako sposób rozumienia świata*. Gdańsk: GWP.
- Trzebiński J. Drogosz M. (2004). *Historie, które kształtuje nasze życie: O konsekwencjach proaktywnych i i defensywnych autonarracji*. W: M. Drogosz (red.) *Jak Polacy przegrywają, jak Polacy wygrywają*. Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, 147-165.
- Vaughn, L., Hesse, S., Petkova, Z., Trudeau, L. (2009). "This story is right on": The impact of regulatory fit on narrative engagement and persuasion. *European Journal of Social Psychology*, *European Journal of Social Psychology*, 39, 447-456.
- Van Bergen, A. (1968). *Task Interruption*. North-Holland Publishing Co., Amsterdam.

Jerzy Trzebiński

Warsaw School of Social Sciences
and Humanities

Joanna Smolińska

National Institute of Public
Health – NIH

DYNAMICS OF STORY EPISODES AND INVOLVEMENT IN THE STORY CONTENT

In four experiments subjects read the same story which differed in two ways: (a) The structure of story episodes was more or less dynamic in terms of their positive or negative impact on the character's situation and (b) the general dynamics was positive (from bad episode to happy-end) or negative (from good episode to unhappy end). Observed were different impacts of story dynamics. The results indicate that the dynamics of story episodes strengthen uncertainty about the next move and the overall outcome of the story (experiment 1), affect positively motivational engagement in the story processing (experiments 2 and 3,) and memory for the story content (experiment 4). These effects were independent from positive vs. negative final of the story. In overall, the data confirm hypothesis that unpredictability of a story trajectory, caused by dynamics of story episodes, results in greater mental transportation to the story content (Green, Strange, & Brock, 2002).

Key words: narrative impact, story dynamics, mental transportation